

SALMAN

RUSHDIE

*rient,
Occident*

Traducere din limba engleză
și note de Dana Crăciun

POLIROM
2020

Cuprins

Orient

Un sfat bun e mai de preț ca aurul	9
Radioul cadou	23
Părul Profetului	39

Occident

Yorick	65
La licitația condurilor de rubin	89
Cristofor Columb și regina Isabella a Spaniei își desăvîrșesc legătura (<i>Santa Fé, 1492 d.Hr.</i>)	107

Orient, Occident

Armonia sferelor	123
Cehov și Zulu	149
Vajnicul	175
<i>Nota ediției originale</i>	215

El își băgase țeava pistolului în gură și apăsase pe trăgaci. Arma îi aparținuse tatălui său, care o folosisese în același scop. Singurul bilet de adio pe care l-a lăsat în urma înfăptuirii acestui act final de macabră simetrie conținea instrucțiuni meticuloase despre cum să fie curățat și îngrijit pistolul. El și Lucy nu aveau copii. Eliot avea treizeci și doi de ani.

Cu o săptămână înainte urcaserăm toți trei pe unul din dealurile de la granița cu Anglia ca să vedem cum înfloresc de-a lungul spinării țării focurile aprinse în cinstea Jubileului, împodobind întunericul.

— Nu înseamnă „foc bun“, a zis Eliot, deși recunosc că există și așa ceva în cuvânt. Inițial a fost un foc făcut din oase: oase de animale, dar și, abracadabra, rămășițe omenești, dragii mei, schelete carbonizate de ființe umane¹.

Avea păr roșcat și vîlvoi, un rîs ca un țipăt de bufniță și era slab ca o mătură de vrăjitoare. În teatrul strălucitor de umbre al flăcărilor arătam cu toții nebuni, așa că era mai ușor să nu-i bagi în seamă obrazii supti, pantomima sprîncenelor, lucirea dementă din ochi. Am stat aproape de foc și am ascultat înfricoșătoarele povești ale lui Eliot despre saba-turile locale, la care vrăjitori învăluiți în mantii, ce beau urină, fac să apară diavolii din Iad. Am sorbit

1. Joc de cuvinte intraductibil, pornind de la *bonfire* („foc de tabără“), *bon* (fr., „bun“) și *bone* („os“).

coniac din sticluta lui argintie și ne-am cutremurat ca la comandă. Dar Eliot întâlnise o dată un demon și din ziua aceea el și Lucy fuseseră tot pe fugă. Își vînduseră căminul bîntuit, o căsuță din Portugal Place, Cambridge, și se mutaseră în cabana galeză întunecată și mirosind a oi, pe care au botezat-o (cu un umor macabru) Crowley End¹.

N-a ținut însă. Chiar în timp ce ținam la poveștile de groază ale lui Eliot, știam cu toții că demonul îi aflate numerele de înmatriculare, că putea să-l sune oricînd la numărul pe care nu-l avea trecut în cartea de telefon – că descoperise din nou unde locuia.

— Ai face bine să vii, mi-a zis Lucy la telefon. L-au găsit mergînd pe contrasens pe autostradă cu o sută patruzeci de kilometri la oră și cu o mască de dormit peste ochi.

Renunțase la multe pentru el. Își dăduse demisia din slujba pe care o avusese la un ziar de duminică din Londra și se mulțumise cu o gazetă obscură de provincie, asta pentru că el era nebun, iar ea trebuia să îi stea aproape.

— Sînt în grații în momentul de față? am întrebat.

Eliot elaborase o teorie a conspirației în care majoritatea prietenilor săi fuseseră dovediți a fi agenți ai unor puteri ostile, atît pămîntești, cît și extra-terestre. Eu eram un cotropitor de pe Marte, una

1. Aleister Crowley (1875-1947) – autor de cărți despre ocultism și magie.

dintre multele creaturi periculoase de acest fel care se strecuraseră în Marea Britanie când anumite forme esențiale de vigilență se relaxaseră. Marțienii erau foarte talentați la imitat, astfel încât îi puteau amăgi pe pămînteni că erau din aceeași stirpe, ca să nu mai vorbim de faptul că se înmulțeau ca musculițele pe o banană putrezită.

În timpul fazei mele marțiene nu putusem să merg să-i vizitez mai bine de un an. Lucy îmi telefona ca să-mi dea buletine informative: medicamentele își făceau efectul, medicamentele nu își făceau efectul pentru că refuza să le ia cu regularitate, părea să se simtă mai bine atîta timp cît nu încerca să scrie, părea să se simtă mai rău din cauză că lipsa scrișului îl arunca în depresii cumplite, era pasiv și inert, era furios și violent, era plin de vinovăție și disperare.

Mă simțeam neputincios, cum e de așteptat în astfel de situații.

Ne-am împrietenit la Cambridge în ultimul meu an de facultate, pe cînd eram implicat într-o relație epuizantă, care ba mergea, ba nu mergea, cu o docto-randă pe nume Laura. Teza ei era despre James Joyce și *le nouveau roman* francez și, ca să-i fac pe plac, m-am chinuit să citesc de două ori *Veghea lui Finnegan* și mare parte din Sarraute, Butor și Robbe-Grillet. Într-o noapte, cuprins de romantism, am ieșit pe fereastra apartamentului ei din Chesterton Road,

m-am oprit într-un echilibru instabil pe pervaz și am refuzat să intru înapoi în cameră pînă nu acceptă să se mărite cu mine. A doua zi dimineața și-a sunat mama ca să-i dea vestea. După o lungă pauză, mami i-a zis :

— Sînt sigură că e foarte drăguț, scumpa mea, dar n-ai putut și tu să găsești pe cineva mai... cum să spun... ca tine?

Laura s-a simțit umilită de întrebare.

— Ce vrei să spui, ca mine? a urlat ea în receptor. Un specialist în Joyce? Cineva de un metru cincizeci și șapte? O femeie?

În vara aceea însă am mers împreună la o nuntă unde s-a drogat zdravăn, mi-a smuls ochelarii de pe nas și i-a rupt în două, a apucat cuțitul pentru tortul miresei — spre consternarea acesteia și a mirelui — și mi-a spus că dacă mă mai apropii vreodată de ea, mă taie felii și mă oferă pe farfurioare la petreceri. M-am îndepărtat, bîjbîind miop, și aproape am căzut peste o altă femeie, un tovarăș de suferință cu ochi gri și ochelari de bunicuță pe nume Mala, care, cu o expresie serioasă pe chip, s-a oferit să mă ducă acasă, „din moment ce capacitatea ta optică este momentan diminuată“. N-am aflat decît după ce ne-am căsătorit că serioasa și senina Mala, studenta la Medicină cu zîmbet de Gioconda, care nu fuma, nu bea, nu se droga, era vegetariană, singuratică și din Mauritius, fusese împinsă în direcția mea de Eliot Crane.

— Ar vrea să te vadă, mi-a zis Lucy la telefon. În momentul de față pare mai puțin îngrijorat de marțieni.

Eliot stătea lângă șemineul în care ardea focul, cu un pled roșu pe genunchi.

— Salutare! Vrajmașul din spațiu! a strigat el, zîmbind larg și ridicîndu-și ambele brațe deasupra capului, pe jumătate în semn de bun venit, pe jumătate în semn de capitulare. Stai jos, flăcău holbat, și hai să bem ceva înainte să-ți faci mendrele cu noi.

Lucy ne-a lăsat să ne vedem de ale noastre, iar el mi-a vorbit calm și cu aparentă obiectivitate despre schizofrenie. Mi-a venit greu să cred că era același om care tocmai condusesse pe autostradă legat la ochi și pe contrasens. Cînd îl cuprindea nebunia, mi-a explicat el, era complet „dus” și capabil de excesele cele mai ieșite din comun. Dar între aceste atacuri era „perfect normal”. Mi-a spus că ajunsese în sfîrșit să înțeleagă că nu era nici o rușine în a accepta că ești nebun: era o boală ca oricare alta, *voilà tout*.

— Sînt pe drumul cel bun, mi-a spus el, plin de încredere. Am început să lucrez din nou la cartea despre Owen Glendower¹. Munca nu e o problemă atîta timp cît reușesc să mă țin departe de chestiile oculte. (Era autorul unui studiu erudit, în două

1. Erou național galez care, la sfîrșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, a luptat împotriva stăpînirii britanice.

volume, despre grupările oculte cunoscute și mai puțin cunoscute din Europa secolelor XIX și XX, intitulat *Armonia sferelor*.)

Și-a coborât vocea.

— Îți spun numai ție, Khan: lucrez și la un remediu simplu pentru schizofrenia paranoică. Corespondez cu cei mai buni specialiști din țară. N-ai idee cât de impresionați sînt. Toți recunosc că am dat peste ceva absolut nou și e doar o chestiune de timp pînă vom demonstra despre ce e vorba.

Dintr-odată m-am simțit trist.

— Apropo, ferește-te de Lucy, mi-a șoptit. Minte ca o curvă. Și trage cu urechea la tot ce spun. I se pune la dispoziție aparatură ultimul răcnet. Am microfoane în frigider. Le ascunde în unt.

Eliot mi-a prezentat-o pe Lucy în 1971, într-un local de pe Charlotte Street unde se servea kebab, și chiar dacă n-o văzusem de zece ani, mi-am dat seama imediat că ne sărutaserăm pe plaja de la Juhu pe cînd eu aveam paisprezece ani și ea doisprezece și că eram nerăbdător să repet experiența. Domnișoara Lucy Evans, fata cu păr blond ca mierea, fiica precoce a șefului faimoasei Bombay Company. N-a scos nici un cuvînt despre săruturi. M-am gîndit că probabil le uitase, așa că n-am zis nici eu nimic. Dar apoi a început să depene amintiri despre cursele noastre de cămile de pe plaja Juhu și laptele de cocos proaspăt, luat direct din copac. Nu uitase.